

ŞİMDİ
MOLA ZAMANI

Belkıs Altuniş Gürsoy

ÖTÜKEN

BELKIS ALTUNIŞ GÜRSOY; 1954 yılında Erzurum’da doğdu. İlk, orta ve yüksek tahsilini bu şehirde yaptı. Nenehatun Kız Öğretmen Lisesi’nde bir ders yılı edebiyat öğretmeni olarak çalıştı. Atatürk Üniversitesi’nde Yeni Türk Edebiyatı asistanı olarak göreve başladı. Aynı üniversitede “Cenap Şehabeddin’in Servet-i Fünûn’da Çıkan Mensur Eserleri” konulu çalışmasıyla yüksek lisansını, “Abdülhak Hamit Tarhan’ın Tiyatro Eserlerinde Kadın” adlı teziyle de doktorasını tamamladı. Gazi Üniversitesi’nde yardımcı doçent, doçent ve profesör olarak görev yaptı. Marmara Üniversitesi Atatürk eğitim Fakültesi’nde ve İstanbul Aydın Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi’nde öğretim üyesi olarak çalıştı. Belkis Altuniş Gürsoy’un altmış kadar makalesi, yurt içi ve yurt dışında sunulmuş çok sayıda tebliğ ve konferansı bulunmaktadır. Türk Dünyası Yazarları Ansiklopedisi projesinde proje başkan yardımcısı, madde yazarı ve redaktör olarak görev aldı.

BAZI MAKALELER:

*Türk Romanında Rumeli Muhacereti, Eylül 2012, *TYB Akademi Dil, Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 2, S.6, s. 107-148.

* 19. ve 20. Yüzyıllarda Bir Edebiyat, Kültür ve Sanat Muhtesi Olarak İstanbul Kahvehaneleri, *Akademik Araştırmalar Dergisi*, Nisan 2011, Yıl: 12, S.47-48, Cilt 2, s.149-176.

*Amedi Galip Efendi Sefaretnamesi, *Erdem dergisi*, Ocak 1997, C.9, S.27, s. 911-941.

*Moralı Es-Seyyid Ali Efendi’nin Fransa Sefaretnamesi, 2002, *Erdem dergisi*, C.12, S.36, s. 711-846.

*Sefaretname Hüviyetinde Bir Sefaretname, 2011, *Erdem dergisi*, S.60, s.77-142.

*Türk Modernleşmesinde Sefirler ve Sefaretnamelerin Rolü, 2006, *Bilig*, S.36, s. 139-165.

KİTAPLAR:

**Abdülhak Hamit Tarhan’ın Tiyatro Eserlerinde Kadın*, 1981 (basılmamış doktora tezi)

**Lise Ders Kitapları*, 1993, I-II-III-IV (ortak kitaplar)

*Hac Yolunda, Cenap Şehabeddin, 1995, Aktaran: Belkis Altuniş Gürsoy, Ecdat Yayınları, Ankara

**Hüseyin Suad Yalçın Hayatı ve Eserleri*, 2001, Akçağ Yayınları, Ankara

**Avrupa Seyahatnamesi*, Hayrullah Efendi, 2002, Aktaran: Belkıs Altunış Gürsoy, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara

**Gelenekten Geleceğe Örf ve Âdetlerimiz*, 2009, (ortak kitap) İstanbul Valiliği ile Türk Kültürüne Hizmet Vakfı faaliyeti, İstanbul

*Bu naçiz emek vesilesiyle sevgili babam
Mahir AltuniŖi
rahmet ve minnetle anıyorum.*

İÇİNDEKİLER

Sunuş.....	11
Anadolu Kadınlarıydı Onlar	13
Kelamın Kemali	17
İnsan Olmak Nedir?	21
Şuurlu Yaşamak	26
Aile Korunmalıdır.....	30
Bizim Bir Üslubumuz Var mı?	34
Bir Anneler Günü	39
Ütopyaların Ardından.....	44
“Destursuz Bağa Giren” Medya.....	49
Bir Gerçek Hikâye: Erzurumlu Salih	55
Çalışmak, Mutluluktur!.....	60
Kendi Gitti Adı Kaldı Yadigâr	65
Bir Endülüs Masalı	70
Dünya Çok Hızlı Koşuyor.....	76
“Kâinatta Tesadüfe Tesadüf Edilmez”	80
Ramazaniyyeler	84
Su ile Toprağın Serenadı.....	88
Bayram Sohbeti	93
Ellerle Ayakların Hasbihali!.....	97
Yazmak Serüveni!	102
Dünya Popülimize mi Kayıyor?	106
Müslüman Sicilya	112
Başımıza Gelenler.....	118
Oryantalizm (=Doğu Bilimi) Nedir?	124
Meçhule Açılan Kapı	130
Yeni Bir Gün Doğuyordu!.....	135
Medeniyetler Diyalogu	140
Düşe Kalka Menziller Aşmak	145
Yunus’tan Esintiler.....	150
Fransa Hep Aynı Fransa	154
Zararın Neresinden Dönülse Kâr!	159
Ummandan Bir Damla	164
Medeniyetimizin Yıldızlarından Maveraünnehir.....	169
Sevgi ile Büyür Yürekler.....	174

Memleketimden Kış Sahneleri	179
Medeniyet Ne Kadar Medeni!.....	184
Yaşama Sevinci	189
Ölçü ve Üslup.....	193
Bahar Bayramı: Nevrûz!	197
Ahilik Hakkında Bir Kaç Söz!.....	202
Ahhh Yemen!.....	207
Büyük Düşünmek!.....	212
Gün Ola Harman Ola	217
“Her Dem Yeniden Doğmak!”	221
Sözün Sultanı: Şiir.....	226
Gizli Define!	230
“Yaralı Bilinç”	235
Alicenap Osmanlı.....	240
Osmanlı’da Surre Alayları	244
Rumeli Muhacereti.....	250
Bin Canım Olaydı... ..	254
Bir Sonbahar Sohbeti!	258
Sahte ve İçi Boş Gündemler	263
Yabancı!	268
Eski Defterlerden!	272
Saraybosna Günleri	276
Anadolu’nun Fethi ve Alparslan!	282
Edep, Haddini Bilmektir!	288
Bir Derya-Dilin Niyazı.....	292
Vatan Sevgisi İmandandır?.....	296
Bir Hatıratın Penceresinden Balkan Harbi	300
Tarihteki Akil Adamlar.....	309
Bir Erzurum Romanı, Soğuk Cennetin Çocukları	316
Medya Baskısı!.....	322
Zevkler ve Renkler Tartışılmaz.....	327
Zor Yıllar (Bir Gerçek Hikâye)	331
Bir Musibet; Bin Nasihat Yerine Geçer!	339
Yangın Yeri Suriye - I.....	344
Yangın Yeri Suriye - II	349
Hırs Vurgunu Dünya!.....	354
Bir İnsan Tek Başına Çok Şeydir!	359
Yeniden Yapılanmak İhtiyacı!	363
Şeb-i Yeldâ	368
Sarıkamış: Buz Gibi Soğuktan Ölüm.....	372
Anka ile Kaf Dağına Yolculuk.....	377

SUNUŞ

KÜTÜPHANELER yarı mabet hükmündedirler. İnsanoğlunun kadim mirası, birikimi, tasarrufu bu mekânlardaki binlerce eserin içinde kayıtlı bulunur. Birbirine yaslanmış olduğu hâlde muntazam sıralar hâlinde raflarda yer alan kitaplar; ciltlerine uzanacak elleri, satırlarını tarayacak gözleri iştihakla beklerler. Huşu içinde girilip çıkılan bu mahallerde sayfaların arasında kaybolan başlar, kendisini çalıştığı konuya kaptırıp dünyadan kopan bedenler, bir başka âlemde yeniden var olmanın hazzını yaşarlar.

Kendimi en iyi hissettiğim yerlerden biri olan İSAM'a (İslam Araştırmaları Merkezi kütüphanesi) bir gidişimde Marmara Üniversitesi'nden öğrencim ve hemşehrim Ömer Hatunoğlu ile karşılaştım. Ömer bey, "Hocam, Erzurumlunet adıyla yayımlanmakta olan bir internet gazetesinde yazı yazar mısınız?" dedi. Eşimin T. C. Vatikan Büyükelçiliği görevi sebebiyle Roma'da yaşamaktaydım. Ülkeme ve insanıma hele hele de doğup büyüdüğüm ve içinde şeklimi bulduğum Erzurum'a hasrettim. İki perişan satırla da olsa memleketime ulaşacaktım. Vatanımla sıkı bir şekilde sürdürdüğüm gönül bağım somut bir veche kazanacaktı. Bu sebepten olsa gerek tereddütsüz "evet" dedim. Nefesim yettiği ölçüde dile düşen, hecelere dökülen yazı temrinlerini Erzurumlunet ve Erzurumhaber adlı iki internet gazetesine göndermeye çalıştım. Bu yazılardan bir demet

olan ve bu kitabın muhteviyatını teşkil eden beşi hikâye, dördü kitap tanıtımı, altmış altısı deneme türünde yazılmış bulunan yetmiş beş adet mütevacı kalem tecrübesini “Şimdi Mola Zamanı” adıyla topladım. Zira dört yılı deviren Roma serencamım, yükü ağır, meşgalesi yoğun dünya seferimde bir soluklanma, bir durup dinlenme dönemi idi. Ömrüme sakin ve huzurlu bir kesit bahşeden talihin bu lütfuna şükretmekteyim.

Doğrudan Erzurumla ilgili olan yazıları ileride nasip olursa bir başka hevenk teşkil etmeleri maksadıyla ayırdım. Hiçbir iddia taşımayan bu ifade kalıplarına ille de bir sıfat yakıştırmak gerekirse o sıfat samimiyet olacaktır. Günün gidişatının, hayatın getirdiklerinin bizdeki yansımaları olan bu metinler; şahsi fikirlerimizi, dikkate değer bulduğumuz bahisleri başkalarıyla paylaşmak ihtiyacından doğdu. Bu ihtiyaç; belki de uzun yıllar öğrencilerine hitap etmek alışkanlığını bir yaşama şekline dönüştürmüş bulunan bir öğretim üyesinin bu tabii sayılabilecek seyrin uzağına düşmüş olmasının bir tezahürüydü.

Yazılarımızı yayımlama fırsatını veren Erzurumlunet ve Erzurumhaber internet gazetelerine, bu kitabın basım zahmetini yüklenen Ötüken Yayınevi’ne teşekkür etmeyi bir borç biliriz.

Anadolu Kadınlarıydı Onlar

MESLEK HANELERİ boştu. Unvanları ise yoktu. Anaydı, bacıydı, yârdı, yârandı, evlattı onlar.

Doğan güneşe merhaba demeden işe koyuldular. Avuçlarının bereketiydi tarlalarda boy boy olgunlaşan başaklar. Ekin biçtiler günü karartıncaya kadar. Bağlar, bostanlar, harman yerleri onların varlığıyla şenlendi. Koyun kuzu güdüp, süt sağdılar. Ahırlar ile kümeslerin dilinden anlar, hükmüne ram olurlardı. Peynir, yağ, yoğurt bu nasırlı ellerin emeğiyle kıvam buldular. Buğday öğütüp, ekmeği pişirdiler çarpım çarpım. Tarhana, pekmez, salça kaynatıldılar tekne tekne. Çay kesti, fındık, tütün topladılar günü güne ulayarak. Bağ bozumu dediler, parmaklarını hissetmeyinceye kadar çalıştılar. Bayırdan çayırdan, dereden tepeden geçerek odun, su, yük taşıdılar omuzlarında. Bir işin bitmesi, öteki işin başlaması demekti, dur durak yoktu onlara. Üretmeyi eşyanın tabiatından bildiler. Yaşatmak için direndiler, yaşatmak için didindiler. Olan güçlerini, olmayan güçlerini ortaya koyup nefisleri için ömür boyu seferberlik ilan ettiler. Kendilerine pay biçmek akıllarına bile gelmedi. Anadolu kadınlarıydı onlar. Meslek haneleri boştu, unvanları ise hiç yoktu.

Halıda nakış, kilimde desen, oyada motif oldular. Kimseye söyleyemediklerini ilmeklere kazıdılar. Bağlılarındaki derdi; tezgâhlarıyla, kasnaklarıyla paylaştılar. Yün eğirdiler, dağlardan ot kök toplayıp iplik, kumaş boyadılar. Toprak, bu ezel aşınalarını sırlarına ortak etti. Renklerin,

kokuların kimyasını esirgmeden verdi onlara. Anadolu kadınlarıydı onlar, meslek haneleri boştu, unvanları ise hiç yoktu. Anadolu kadınlarıydı onlar.

Bitkiler onlarla hâlleşir; rüzgâr, bulut, toprak onlarla söyleşirdi.

Mevsimlerin rüknünü ezberden okurlardı. Ne neye iyi gelir, hangi zamanda ne toplanır, ne pişer bilirdiler. Bazıları ebe, bazıları sınıkçı, bazıları da halk hekimiydiler. Aş kaynattılar, ördü dikti giydirdiler, ekip biçip yedirdiler yaz kış demeden. Su kenarlarında çamaşır tokaçladılar sele sele. Pişirip kotarmak, silip süpürmek, yuyup yıkamak, derleyip toparlamak zaten ada gelmez, söze vurulmaz sıradan işlerdi. Nice alaca sabahlar onları ya bir beşik başında buldu ya da bir hastanın ayak ucunda. Şikâyetle tanışmadılar. Ne çocuk, ne de genç olduk diye sızlanmak haklarıydı, ama haklı olmayı bir türlü idrak edemediler. Aman dileyene derman, akıl isteyene ferman oldular. Ama meslek haneleri boştu, unvanları ise hiç yoktu. Anadolu kadınlarıydı onlar.

Ninniler söylediler bebelerine, türküler yaktılar yavukularına, ağıtlar koptu ciğerlerinden dinleyeni delmece-sine... Masallar, hikâyeler dizlerinin dibinden devşirildi. Atasözleri, deyimler, destanlar onların gönüllerinde büyüdü, taştı, çoğaldı, Öylesine hisli, öylesine zengindiler.

Çocuklar... Ah çocuklar, dillerini analarından tahsil ettiler. Dini, diyaneti, edebi, erkânı, iffeti, hayâyı, kısacası insanı insan kılan her şeyi bu yüce gönüllü kadınların eteklerinden derlediler. Büyük hedeflere, zorlu geçitlere, uzun menzillere hazırlanmayı bu vakur kadınlardan öğrendiler. Örtülü kapıları açmayı, nice engelleri atlamayı, pes etmemeyi, dik durmayı bu kadınlardan talim ettiler. Bu toprakların kültürü şifahi idi. Anaların yüreğinde dokunur, elinde işlenir, dilinde pişerdi. Nesiller, bu toprağın dalı budağı olmak, bu iklimin suyu havası olmak adına ne

varsa bu kadınlardan meşk ettiler.

İlk öğretmendiler, ilk arkadaş, ilk dost... En sevdalı yürek onlarınkiydi. Bu gerçek söze gelmese de, herkesçe bilinirdi. Bu sebepten hep ona inandılar. Her çaldıklarında açılacak; muhabbet olup saracak, şefkat olup kollayacak bu gani gönüllere dayandılar. Evlatlar; hayat serüveninin azığını bu gürül gürül akan irfan kaynaklarından topladılar. Çoğu zaman farkında olmadı insanoğlu bu nimetin. Fark ettirmedi kadınlar onlara kendilerini. Zira kendileri de bilmiyorlardı ki kendilerini. Onlar doğuştan vergiliydiler, oldukları gibiydiler. Anadolu kadınlarıydı onlar. Meslek haneleri boştu, unvanları ise hiç yoktu. Anadolu kadınlarıydı onlar.

Millî Mücadele'yi az da olsa yazan kalemler, hep savaşı anlattılar. Hep ateş hatlarında kıran kırana yaşanan can pazarlarını... Gerçi cephede de kadınlar vardı. Ama sayıca azdılar. Fakat onlar başka, asıl bir başka kıyametin, cephe gerilerinin kahramanıydılar. Bu mıntıkalara daha el değmedi. Babasız oğulsuz evler, ateşsiz dumansız ocaklar, erkeksiz köyler, ıssız ve virane şehirler... Cenk meydanlarının ötelere daha kalem ermedi, daha oralara söz yetmedi. Hem cepheye yetişen, hem de hanelerin dayanağı tutanağı olan kadınları, arkadaki görünmez elleri, söylemez dilleri, yani sahne gerisini daha kimse yoklamadı. Oradaki hercümerci, oradaki yürek yangınlarını, hayat yorgunlarını daha kimse dile getirmeydi. Bu toprakları vatan kılmak için yaşarken toprak olanları daha kimse yazmadı. Onlar "Bâcıyân-ı Rum"ların torunlarıydılar. Büyük annelerinden el almışlardı. Anadolu kadınlarıydı onlar. Meslek haneleri boştu, unvanları ise hiç yoktu.

Millî Mücadele'de kadınların desteği büyüktü. Kimileri, cephelerde eroğlu erlerin arasında savaşa katıldılar, kimileri seyyar hastanelerde yaraları sardılar. Kimileri de İnebolu'dan Kastamonu'ya mühimmat sevk ettiler. Kağ-

nı kabileleri düzöldü yollara, kağrı gıcirtları rüzgârlarla savruldu uzaklara, mermi taşındı, silah taşındı, cephane taşındı onlarla... Tekerlekler yol aldı tozlu, eğri büğrü yollarda. Tekerlekler siyah geceleri deldi ıslatan yağmurlarda, alazlayan keskin soğuklarda. Öküzler zayıf, öküzler güçsüz düştüler zifirî kuytuların gizli koynuna. Kadınlar, kadıncıklar dertop olmuş yüreklerini koştular kağrılara. Kağrılara kendileri koşuldular, zayıf bedenleriyle. Yola koyulan yanık sineler dağları aştı, bayırları çayırları aştı. Aman vermez geçitleri, kör karanlıkları aştı. Kutlu emanetleri yerlerine ulaştırdı.

Kadın analar, kadıncıklar İnebolu'dan Kastamonu'ya seferler edip durdular. Bu serdengeçtiler; İnönü'nün, Sakarya'nın, Dumlupınar'ın ve daha nice nice zaferlerin perde arkasındaydılar. Ah Şerife bacı; anaların en mangal yüreklisi... Örtüyü bebeğinin üstünden alıp da ıslanmasın diye top mermilerin üstüne saran mübarek ellerin sahibi... Nene Hatunlar, Kara Fatmalar, Gördesli Makbuleler, Nezahat Onbaşılar, Halime Çavuşlar daha nice isimsizler... Daha nice resimsizler. daha kimler, daha kimler... Anadolu kadınlarıydı onlar. Meslek haneleri boştu, unvanları ise yoktu. Öylesine sessiz, öylesine alayışsız, öylesine derindiler. Anadolu kadınlarıydı onlar.

Aldıkları neydi, kattıkları neydi hesaba kitaba vurmadan yaşarlardı. Azla yetinmek sanatlarıydı. Kanaat, rıza ve tevekkül mizaçları, çalışmak alın yazıları, sabırsa ilimleriydi. Bu sebepten sırt verdikleri onca yüke rağmen kendileri ile barışık, kaderleriyle barışıklılar. Hayat karşısında hep borçluydular oldum olası. Alacaklı olmayı hiç mi hiç bilemediler. Her yere yetiştiler. Her işin üstesinden geldiler. Sadece talep etmeyi bir türlü öğrenemediler. Anadolu kadınlarıydı onlar. Meslek haneleri boştu, unvanları ise hiç yoktu. Anadolu kadınlarıydı onlar...

Kelamın Kemali

KELAM; söz demektir. Söz, tek heceli üç harfli bir kelime... Hem her bir kavramın maddi ve manevi karşılığı hem de her bir ibarenin sese, şekle dönüşmüş hâli. Lisan denilen kökü derinlerdeki ağacın dalı, sürgünü, yaprağı, Dil denilen maden cevherinin bereketli damarı. Aynı zamanda taşıdığı derin mana katmanlarıyla hem varlığı kuşatan hem de varlığı aşan bir yapı taşı. Her kelime; başlı başına bir âlem, hüviyeti olan bir canlı, yeri doldurulamayacak bir servet...

Söz, lisan diye adlandırılan bedeninin her bir hücresi. Söz; aynı zamanda özün gölgesi, özün aynası, özün dışa vurması.

Eskiler; “söz vücut bulur, söylediğiniz gerçekleşir, ağızınızdan çıkan hayat kazanır, iyi söyleyin iyilik doğsun” derler. Modern zamanlar, bu hikmeti pozitif enerji ile izah etmekte. Olumlu söz; olumlu fiile, olumlu hâle, olumlu sebebe, olumlu neticeye davetiye çıkarır. Zira sözümüz aklımızdan geçen, yüreğimizden kopan, niyetimizden yansıyandır. İyi düşünen, iyi hisseden, iyi hayal eden, iyi tasarlayan pek tabii ki olumlu söz söyler. “Niyet hayır, akıbet hayır” ibaresiyle formüle edilen bu umde; geleneğimizin içinde güçlü bir biçimde kabul görür. Kısacası klasik kültür ile yeni zamanlar bu bahiste aynı noktada buluşup, aynı hükmü paylaşırlar.

Hakikat her zemin ve zamanda tek olduğundan; eski

dönemlerle şimdilerin dönüp dolaşıp aynı kavşakta kesişmesi kaçınılmazdır. Bu itibarla sözü iyi söylemek, iyi olanı bahse değer bulmak, çirkinde bile güzeli görüp dile getirmek bizim kültürümüzde övülmüştür. Bu fikir; “kusurları örtmede gece gibi ol” cümlesi ile Mevlana’nın kelimasında ne de güzel ifadesini bulur. Ayıbı, günahı, kabahati, eksikliği, yanlış söze vurmamak, ele dile düşürmek, bir anlamda kötülüğü çoğaltmak, bir anlamda kusuru yaygınlaştırmak, kitlelerin üzerine eza cefa bulutlarını yağdırmak olarak algılanmıştır.

Sözü güzel ve etkili bir biçimde söyleyebilmek, uygun zamanda uygun ifade kalıplarını bulup yerinde sarf etmek, bir başka deyişle “taşı gediğine koymak” insanlık tarihi boyunca bir sanat olarak kabul edilmiştir. Batı’da “retorik”, Doğu’da “belâgat” denilen bu sanat; erbabı için bir itibar kapısı, sayılıp sevilme vesilesi olmuştur. Sözü yersiz ve gelişigüzel kullanmak, konuşmuş olmak için konuşmak, akla geldiği gibi ölçüp tartmadan lakırtı etmek bütün zamanlarda tenkit edilmiştir.

Bu sebeple “boğaz dokuz boğumdur” cümlesi; ağızdan çıkanı dokuz kere etrafıyla birlikte düşünerek, ince ince hesabını yaparak dile vurmanın gerekliliğini anlatır. Zira ok bir kere yaydan çıkmaya görsün, geri dönüşü yoktur. Bu tedbirli söz söyleme hasleti sayesinde zor durumlarda kalmak, mahcup ve küçük düşmek, maksadını aşan ifadeler kullanmak, kalp kırmak, düşman kazanmak gibi istenmeyen durumlarla karşılaşılmaz. Zira düşünmeden sarf edilen sözlerin, bizi sıkıntıya soktuğunu, başımızı ağırttığını hepimiz tecrübeyle biliriz.

Söz; kullanmasını bilenler elinde bir imkânlar manzumesidir. Kelam; kişinin tercümeihâlidir. Bir insanı tanımanın yolu, onunla sohbet etmekten geçer. Lisan; hâletiruhiyemizi, bilgi birikimimizi, dünyaya bakışımızı, her türlü insanlık hâllerimizi, kısacası kişiliğimizi açığa vurur. Zira

“üslûb-ı beyân aynıyle insân”dır. O itibarla dili güzel kullanmak, söze hakkını vermek matlup olandır.

Konuşma kabiliyeti; bir iletişim vasıtası olmak rolünün çok ötesinde bir temel özellik olarak en ayırt edici yanlarımızdan birini teşkil eder. İyi bir kullanıcı, bu neredeyse kendiliğinden kazanılmış servetle mızrabı saza değil; gönlünün tellerine vuran sanatkâr misali çok büyük işler başarabilir. Nice kapılar sözle açılır, sözle kapanır. Nice yaralar, iyi bir sözle iyileşir, yine bir sözle kangren olur. Söz; kırık bir gönlü teselli edebilir. Düşmüş bir kimseyi kaldırabilir. Kederli bir başı avutabilir. İyiyi, güzeli, doğruyu seslendirerek, insanoğlunu erdeme yöneltebilir. Nice gönüllerin anahtarı olup, nice canları fethedebilir. Yol gösterebilir. Savaş açıp, barış yapabilir. Yüreklerde yangınlar tutuşturup, yangınlar söndürebilir. Hisleri coşturup, hayallere enginlerde kanat açtırabilir.

Şairler, yazarlar, usta kalemler; söz ülkesinin sultanı olarak cemiyeti mayalamışlardır. Antik çağlardan beri hatiplik, çok değer verilen, lider olmanın ön şartı sayılan bir özellik olarak kabul görmüştür. İyi hatipler, kitlelerin nabzını avuçlarında tutmuş, ona erimiş altına şekil veren bir kuyumcu gibi istedikleri kıvamı verebilmişlerdir. “Kelâm-ı kibâr” dediğimiz gelmiş geçmiş büyüklerin sözleri; söz cevherini, tecrübe ateşinde pişirip kemale erdirmiş, bize her biri bir hayat felsefesi, bir hikmet dersi olan özlü, veciz cümleler bırakmışlardır. “Her doğru söylenmez. Ama her söylediğin doğru olsun” örneğinde olduğu gibi.

Kültürel mirasımız; asırların sinesinden damıtılmış nice söz cevherini istifademize sunar. Bu kabil veciz cümlelerin “kal olmaktan çıkıp hâl mertebesine yükselmesi”, yani kuru bir ses yığını olmaktan kurtularak, mizacımız mahiyetini alması beklenir.

Bu darası alınmış ifade kalıpları; dünya geçidindeki yol haritalarımız, şaşmaz pusulalarımızdır. Yunus; sözün kud-

retini, Yunuslayın bir deyişle mısralara d6kerken; az s6ze nice ince manalar y6klemeyi bilmiŐtir:

S6z ola kese savaşı, s6z ola bit6re başı,
S6z ola aĐulu aŐı, yağ ile bal ede bir s6z.

Fazla s6ze mahal bırakmayan bu iki satır, “s6z6n makbul6 kısa olanıdır” ibaresini bize hatırlatacak mahiyettedir.

İyiliğe a6ılan bir kapı mesabesindeki, “dilın zekâtı hayır s6ylemektir” c6mlesiyle kelama burada nokta koyalım.